

شناسایی مولفه ها و عوامل موثر بر مالیات و ارائه الگو

محسن مزیدی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۰ تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۵/۱۸

چکیده

هدف اصلی پژوهش حاضر، شناسایی مؤلفه ها و عوامل موثر بر مالیات و ارائه الگو می باشد. با توجه به هدف پژوهش، این پژوهش به روش کیفی و با ماهیت اکتشافی اجرا شده است. از روش پدیدار شناسی، داده ها کدگذاری و سپس تجزیه و تحلیل شدند. داده ها از طریق روش نمونه گیری گلوله برفی و بر اساس مصاحبه های عمیق و تشکیل گروه های کانونی با متخصصان، جمع آوری شد. در این پژوهش با ۳۰ نفر در قالب ۴ گروه کانونی، متشکل از مشاوران و مدیران کل و خبرگان این سازمان مصاحبه صورت گرفت. جهت تجزیه و تحلیل داده ها و شناسایی اثرات متغیرهای پژوهش، متن مصاحبه ها وارد نرم افزار MAXQDA شد. یافته های به دست آمده از کدگذاری ها، به شناسایی ۷ مؤلفه اصلی و ۱۰ مولفه فرعی عوامل موثر بر مالیات انجامید. در نهایت با استفاده از روش پدیدارشناسی به ۷ مقوله اصلی رسیدیم (همانطور که در جدول ۳ مشاهده می کنید) که خود دارای ۱۰ مقوله فرعی بودند که طبق فراوانی های به دست آمده از هر مقوله، مفاهیم: شرایط اقتصادی کل کشور، تورم و حقوق و دستمزد از جمله مقوله های اصلی در میزان خلق مالیات در این پژوهش بودند.

واژگان کلیدی

مالیات، فرهنگ مالیات، اجتناب از مالیات، پدیدار شناسی.

۱. گروه حسابداری، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی طبس، طبس، ایران. (Mazidimohsen@yahoo.com)

مقدمه

سیستم مالیاتی قدمتی دیرینه دارد و از گذشته تاکنون حکومت ها برای تامین هزینه های مربوط به اداره کشور از مردم مالیات دریافت می کردند. تاریخ شناسان تاریخ شروع اخذ را به ۳۰۰۰ سال قبل از میلاد مسیح نسبت داده اند. تقریباً در اکثر کشورهای جهان از این سیستم برای تامین هزینه های دولت استفاده می شود (ویدانتو^۱، ۲۰۲۴).

در بعضی از کشورها مالیات بر درآمد نرخ ثابتی دارد در حالی که در اکثر کشورها سیستم پلکانی با درآمد وجود دارد. مالیات فقط مختص درآمد نیست و به موارد مختلفی مانند ارث، املاک، هدیه و فروش نیز تعلق می گیرد. ماهیت اصلی آن، انتقال ثروت از شهروندان به دولت برای رفاه بیشتر شهروندان است. به عبارت دیگر اساس شکل گیری آن بر پایه ارائه خدمات رفاهی از سمت دولت و پرداخت هزینه خدمات از سمت مردم بنا شده است (آلم^۲، ۲۰۲۳).

هدف اصلی مالیات، تامین بودجه اداره کشور است. دولت برای اداره کشور منابع مالی مختلفی در اختیار دارد (تورس^۳، ۲۰۲۲) در بعضی از کشورها مالیات مهم ترین منبع درآمد دولت است در حالی که در کشورهای دیگر مانند ایران به دلیل قوانین ضعیف مالیاتی، نقش قابل ملاحظه ای در تامین بودجه دولت ندارد. یکی دیگر از اهداف، بحث جانشینی گروه خاصی از کالاها است. دولت با وضع مالیات های سنگین برای گروهی از کالاها، مردم را به سمت استفاده کمتر از آن کالا سوق می دهد (رازن^۴، ۲۰۲۳). این شرایط باعث ایجاد اثر جانشینی می شود یعنی مردم کالاهایی را که مشمول نمی شوند جایگزین کالاهایی که مشمول می شوند، می کنند (السن^۵، ۲۰۱۸).

ایجاد برابری درآمدی و تعدیل تصمیم های مصرفی از اهداف دیگر این سیستم است. و می تواند با افزایش قیمت کالا، بازار عرضه و تقاضا را تحت تاثیر قرار دهد. در توضیح این اهداف، تامین تمام مخارج دولت عنوان شده است (اسمیت^۶، ۲۰۲۰). به عبارت دیگر هدف از وضع آن، علاوه بر تامین بودجه مورد نیاز برای ساخت و سازهای عمومی، ارتش و نیروی انتظامی، ایجاد فضای سبز، ایجاد اماکن تفریحی و ... تامین سایر مخارج دولت نیز هست. ارائه خدمات عمومی، تامین منابع مالی پروژه های دولتی و تامین مالی فعالیت های دولت از مهم ترین این اهداف به شمار می روند (باترنسعا^۷، ۲۰۲۲).

از طرفی، اصولاً فرهنگ سازی مالیاتی مسئله بسیار وسیع و پیچیده است و استفاده از ظرفیت روش های متنوع اطلاع رسانی و فرهنگ سازی و همچنین مشارکت در همه سطوح را ایجاد می کند (ناگل^۸، ۲۰۱۹). با این نگاه فرهنگ سازی مالیاتی باید با فرآیند اجتماعی شدن فرد شروع شود و در تمام مقاطع زندگی اجتماعی با روش های گوناگون تداوم یابد (محمد^۹، ۲۰۲۲). با فرهنگ سازی مداوم مالیاتی کشور راه توسعه و پیشرفت را با عوامل بازدارنده کمتری طی خواهد

¹ Widiyanto

² Alm

³ Torres

⁴ Razen

⁵ Olsen

⁶ Smith

⁷ Batrancea

⁸ Nagel

⁹ Mohamad

کرد (کیکوکنو^۱، ۲۰۱۹). اگر بپذیریم مالیات اهمیت ویژه ای برای تامین مالی مورد نیاز دولت ها دارد باید برای افزایش درآمدهای مالیاتی فرهنگی سازی و اعتماد سازی مناسب صورت بگیرد (بلنپ^۲، ۲۰۲۳).

از آنجایی که برای تبیین یک پدیده که در تجربه ی افراد ریشه دارد، استفاده از روش های کیفی شیوه ی مناسبتری است و رویکرد مطالعه تجربه زیسته یا جهان زندگی است پدیدارشناسی اساسا مطالعه تجربه زیسته یا جهان زندگی است (اسمیت^۳، ۲۰۱۵)، لذا با توجه به تعاریف بالا و بررسی ادبیات مرتبط با مالیات، هدف این پژوهش شناسایی مؤلفه ها و عوامل موثر بر مالیات و ارائه الگوست. با توجه به هدف پژوهش، سوالات اصلی پژوهش حاضر عبارت است از:

انواع مالیات را نام ببرید. مؤلفه ها و عوامل موثر بر مالیات کدامند؟ چه راهکارهایی جهت بهبود سیستم مالیاتی در کشور ارائه می دهید؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مالیات

مالیات هزینه ای است که دولت برای تامین منابع مالی مورد نیاز خود از شهروندان دریافت می کند، این ساده ترین تعریف است. بر اساس قانون، افراد حقیقی و حقوقی موظف هستند نسبت به درآمدی که دارند مبلغی به دولت بپردازند، دولت از این مبلغ در جهت اداره امور کشور استفاده می کند (جمیسون^۴، ۲۰۲۱). پرداخت مالیات اختیاری نیست؛ بلکه تمام افراد جامعه موظف به پرداخت آن هستند و پرداخت نکردن یا هرگونه تخلف در روند پرداخت طبق قانون، مجازات نقدی یا کیفری دارد.^۵

فرهنگ مالیات

فرهنگ مالیاتی مجموعه ای از بینش ها، تصورات، برداشت ها، ارزش های اجتماعی و رفتارهای مردم در خصوص مالیات است (هولز^۶، ۲۰۲۰). جوامع مختلف فرهنگ های مالیاتی متفاوتی دارند و اگر آنها را بر اساس شاخص های کمی و عددی مقایسه کنیم برخی در سطح بالا و برخی دیگر در سطوح پایین تری قرار می گیرند (فلوید^۷، ۲۰۲۲). جامعه ای که در آن مودیان برای پرداخت نکردن مالیات به هر تر فندی متوسل می شوند. اگر رسانه های جمعی تصویری کلیشه ای از مالیات ارائه دهند و مودیان از حقوق و تکالیف قانونی خود اطلاع نداشته باشند و شهروندان از شیوه های مصرف مالیات اطلاع نداشته باشند جامعه ای با فرهنگ مالیاتی ضعیف به وجود می آید (بلافاس^۸، ۲۰۱۷). در نظام های مالیاتی پیشرفته فرهنگ سازی کاملا به خوبی صورت گرفته است و در این کشورها مالیات به عنوان یک وظیفه یا اصل تردید ناپذیر پذیرفته شده است و برای پرداخت مالیات نیازی به تشویق و ترغیب شهروندان نیست چون آثار پرداخت مالیات در زندگی شهروندان کاملا مشهود و ملموس است و شیوه و راه های فرار مالیاتی مسدود شده است (حکیمی، ۱۳۹۷).

¹ Kiconco

² Belnap

³ Smith

⁴ Jamison

^۵ تیم محتوایی پی پینگ در مفاهیم مالیاتی ۰۲/۰۷/۱۴۰۳

⁶ Holz

⁷ Floyd

⁸ Blaufus

برای توسعه و ارتقا فرهنگ مالیاتی باید تفکرات منفی و کلیشه ای اصلاح شود و پرسش های شهروندان در خصوص چرایی پرداخت مالیات و چگونگی هزینه کردن آنان پاسخ داده شود (گراندمن^۱، ۲۰۱۷). همچنین نظام مالیاتی باید بتواند تاثیرات خود را بر زندگی اجتماعی مردم به صورت ملموس و مشخص بیان کند. شهروندان باید لذت تاثیرات مالیات را بر زندگی خود بچشند (دورنبرگ^۲، ۲۰۲۲).

اجتناب از مالیات^۳

اجتناب از مالیات، یک نوع سوء استفاده رسمی از قوانین مالیاتی است. این مقوله به بررسی و یافتن راه های گریز از پرداخت مالیات در قوانین مالیاتی مرتبط می شود که مؤدیان به آن وسیله خود را به نحوی از افراد مشمول مالیات کنار می زنند (دنه^۴، ۲۰۲۱). مثلاً تبادل درآمد نیروی کار به درآمد سرمایه که نرخ کمتری از مالیات را به همراه دارد، مثالی از اجتناب مالیاتی است. به عنوان مثال، فرض کنید بر فعالیتی چون فروش دوچرخه، مالیات بر ارزش افزوده وضع شود. حال اگر فروشنده ای برای پرداخت مالیات کمتر، دوچرخه کمتری بفروشد، رفتار وی بر پایه اجتناب از مالیات است (گمل^۵، ۲۰۱۷). اگر همین فروشنده برای پرداخت کمتر مالیات، میزان فروش دوچرخه را کمتر از مقدار واقعی آن به اداره مالیات گزارش کند، رفتار وی فرار از مالیات قلمداد می شود (بهرامی، ۱۳۹۷). فرار مالیاتی منجر به عدم توانایی دولت برای کسب درآمدهای مالیاتی در سطح حداکثری خود می شود که این امر در اقتصاد ایران با توجه به دو ویژگی مهم شامل بزرگ بودن اندازه دولت و وجود منابع سهل الوصول صادرات نفت، پیامدی جز تداوم وابستگی بودجه به عواید نفتی نخواهد داشت.

بنابراین اجتناب مالیاتی، قانونی و برای کاهش تعهدات مالیاتی فرد با دور زدن قانون یا استفاده کامل از ظرایف قانونی است، اما تقلب یا فرار مالیاتی، غیرقانونی و مبادرت عمدی به اعمال خلاف قانون مانند گزارش غیرواقعی درآمد و فروش، کسورات و تنظیم اظهارنامه ها است. نظام مالیاتی در شرایط آرمانی، باید قابلیت مقابله با هر دو نوع فرار مالیاتی را داشته باشد (کاسال^۶، ۲۰۱۶).

پدیدار شناسی

از آنجا که تاریخچه پدیدارشناسی می تواند به درک عمیق موضوع کمک کند، گذری کوتاه بر فرآیند تکوین و تاریخچه پدیدارشناسی می کنیم. در حالیکه تا قبل از دهه ۶۰ قرن بیستم عمده دانشمندان دیدگاه اثبات گرایانه داشتند (دارابی، ۲۰۰۹)، تجربه گرایان بر این باور بودند که معرفت ما نمی تواند از تجربه ما بالاتر برود، به تعبیر دیگر معرفت ما در حد تجربه ماست. در سال های بعد برنتانو، تجربه گرا بر آن باور شد که همه استنتاج های فلسفی باید برگرفته از تجربه انسان باشد اما با این وجود وی درون نگری خودکاوی را به عنوان راهنمای غیر قابل اعتماد نسبت به

^۱ Grundmann

^۲ Dörrenberg

^۳ بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی (مطالعه موردی استان آذربایجان شرقی)، پژوهشنامه مالیات، سال ۸۹

فرار مالیاتی در ایران (بررسی علل و آثار و برآورد میزان آن)، پژوهشنامه مالیات، سال ۹۲

فرار مالیاتی در ایران، پژوهشنامه مالیات، سال ۹۲

بررسی علل و پیامدهای فرار مالیاتی و برآورد آن در اقتصاد ایران، وزارت اقتصاد و امور دارایی، سال ۹۷

^۴ De Neve

^۵ Gemmell

^۶ Casal

واقعیت، طرد نمود؛ در عوض از تحلیل بی واسطه تجربه خودآگاه که آنرا ادراک باطنی یا شهود مفهوم می نامید، حمایت و پیوری نمود (پورخیری). هر چند برنتانو، به طور صریح نمی تواند به عنوان یک پدیدار شناس در نظر گرفته شود، با این وجود تاثیری که او بر شاگردش هوسرل بر جای گذاشت، مرحله ای تازه را برای این جنبش جدید پدید آورد (دهقانی).

پدیدار شناسی در کل مطالعه تجربه زیسته با جهان زندگی است و به جهان که به وسیله یک فرد زیسته می شود، نه جهان یا واقعیتهایی که جدای انسان باشد، توجه دارد. به بیان دیگر، پدیدار شناسی رویکردی پژوهشگر می باشد که از خلال آن پژوهشگر به جستجوی ساختار یا جوهره آشکار تجارب زنده افراد از یک پدیده و یافتن معانی یکپارچه ای که جوهره پدیده را آشکار می کند، می پردازد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش پیش رو با به کارگیری روش کیفی و رویکرد پدیدارشناسی انجام گرفته است. این رویکرد، از جمله پژوهش هایی است که در زمره پژوهش های کاربردی قرار می گیرد. "پدیدارشناسی عبارت است از مطالعه یا شناخت پدیدار: زیرا هر چیزی که ظاهر می شود، پدیدار است" (دارتینگ، ۱۳۹۶). پدیدارشناسی روشی است که به بررسی ماهیت و ذات پدیده ها می پردازد. به بیان دیگر، "پدیدارشناسی رویکردی توصیفی، تفسیری و بازاندیشانه برای درک ذات و ماهیت تجربه زیسته افراد است که معمولاً از زبان خودشان روایت می شود". این تجربه می تواند هر چیزی باشد. به طور کلی دو رویکرد اساسی در پدیدارشناسی ایجاد شد که عبارت اند از: پدیدارشناسی توصیفی (استعلایی) و پدیدارشناسی تفسیری (هرمنوتیک) (دانایی فرد، کاظمی، ۱۳۹۰).

ضرورت به کارگیری پدیدارشناسی تفسیری در این پژوهش از این نظر است که در رویکرد تفسیری اصل بر این است که پژوهشگر و مشارکت کنندگان فهم پیشینی دارند که نمی توان آن را جدا کرد و این فهم و بستری که در آن قرار دارند باعث می شود آنها همواره از دیدگاه خود به تفسیر داده ها بپردازند.

- روش نمونه گیری و حجم نمونه

در این پژوهش، محققان بعد از مصاحبه 20 به اشباع نظری رسیدند و در عمل مفاهیم جدیدی به دست نیامد، اما برای اطمینان خاطر تعداد 30 مصاحبه انجام شد. در جدول 1، به بررسی ویژگی مشخصات مشارکت کنندگان می پردازیم.

جدول 1. ویژگی مشخصات مشارکت کنندگان

مصاحبه ها		جنسيت		سن		وضعيت تاهل		وضعيت اشتغال		
تعداد	ميانگين زمان مصاحبه ها	زن	مرد	نوجوان	جوان	ميانسال	مجرد	متاهل	شاغل	غير شاغل
30	۳۰ دقيقه	12	18	7	16	7	13	17	۲۰	10

- روش گردآوری داده ها

ابزار گردآوری داده ها در پدیدارشناسی عموماً مصاحبه های باز یا نیمه ساختارمند است که البته می توان از سایر انواع فنون گردآوری داده ها بهره گرفت (الوانی و بودلایی، ۱۳۸۹). استراتژی های مورد استفاده برای گردآوری داده ها ترکیبی از مصاحبه عمیق، یادداشت برداری و مطالعه دقیق متون نظری حیطه مورد مطالعه بود. از طریق مطالعه دقیق متون نظری به مقایسه یافته های حاصل از این پژوهش با پژوهش های پیشین پرداخته شد.

- پروتکل مصاحبه

پروتکل مصاحبه در این پژوهش بر اساس رهنمودهای موتویا (۲۰۱۶)، طراحی شد که شامل چهار مرحله بود:

- ۱) در مرحله نخست، اطمینان از هماهنگی پرسش های مصاحبه با پرسش های تحقیق به عمل آمد.
- ۲) در مرحله دوم، پژوهشگران به طراحی مکالمه ای مبتنی بر پرس و جو پرداختند.
- ۳) در مرحله سوم، بازخوردهای دریافتی را به منظور هرچه پربارتر کردن پروتکل در طراحی پرسش ها اعمال کردند و
- ۴) در مرحله نهایی پروتکل طراحی شده اجرا شد.

- ملاک های مرتبط با ارزیابی پژوهش

در این قسمت توضیح می دهیم که به استناد بنیان های پارادایم تحقیق پدیدارشناسی، مفاهیم اعتبار و روایی و تعمیم آن در این پژوهش چه جایگاهی دارند؟ گوبا و لینکلن (۱۹۸۵) معتقدند معیار قابلیت اعتماد دربرگیرنده چهار معیار جداگانه؛ اما در ارتباط با هم به شرح ذیل هستند:

۱. باورپذیری: باورپذیری می تواند از طریق حفظ و گسترش ارتباط با مشارکت کنندگان برای دستیابی به آنچه واقعاً آنها می دانند و چگونه عمل می کنند، ایجاد شود. برای این منظور متن تایپ شده هر مصاحبه بعد از تجزیه و تحلیل مجدداً به منظور بازبینی و تأیید، در اختیار مشارکت کنندگان قرار گرفت و بر اساس نظرها و تجارب آنان اصلاح شد.
۲. اطمینان پذیری: اطمینان پذیری عبارت است از توانایی شناسایی جایی که داده های یک مطالعه معین از آن آمده، گردآوری شده و به کار رفته اند (محمدپور، ۱۳۹۲). در این پژوهش از تکنیک کنترل عضو استفاده شد. برای این منظور پژوهشگران طی فرآیند پژوهش از دو نفر از صاحب نظران آشنا با ماهیت مسئله پژوهش کمک گرفته شد تا به بررسی میزان اطمینان پذیری یافته ها بپردازند.
۳. تأییدپذیری: تأییدپذیری مبین آن است که تا چه حد، سایر افرادی که پژوهش یا نتایج را بررسی می کنند، یافته های پژوهشگر را تأیید می کنند (محمدپور، ۱۳۹۲). پژوهشگران در این مطالعه، برای ارتقای تأییدپذیری یافته های حاصل از پژوهش، تلاش کردند تا حد امکان عقاید و پیش داوری های خود را در زمینه مدیریت منابع انسانی در خلق عملکرد سازمانی کنار بگذارند تا بتوانند تأییدپذیری اطلاعات به دست آمده را محفوظ بدارند.
۴. انتقال پذیری: انتقال پذیری به این موضوع اطلاق می شود که در آن نتایج یک مطالعه کیفی می تواند به محیط متفاوت دیگری منتقل شده و برای عده ای افراد متفاوت به کار رود (محمدپور، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر با بیان شرایط پژوهش و همچنین تنوع در ویژگی های مشارکت کنندگان تا حدی این به این مهم دست یافتیم.

- ملاحظات اخلاقی پژوهش

هدف از انجام پژوهش، رویه های اجرایی آن، فواید کاربردی پژوهش و همچنین از همه مهمتر ماهیت داوطلبانه بودن شرکت آنان در فرآیند پژوهش برای آنها روشن و شفاف شد و توضیح داده شده که هر یک از مشارکت کنندگان در هر یک از مراحل پژوهش حق انصراف از مشارکت را دارند. در نتیجه یک فرم رضایت نامه شرکت در فرآیند پژوهش تنظیم و در آغاز هر مصاحبه از آنان اخذ شد. همچنین به شرکت کنندگان در پژوهش اطمینان داده شد که اطلاعات

مستخرج از آنان محرمانه تلقی خواهد شد و نتایج پژوهش بدون اشاره به نام آنها منتشر می شود و به منظور رعایت این موضوع، حین پیاده سازی مصاحبه های ضبط شده تمامی اسامی به نام های مستعار تغییر داده شد و در یافته های پژوهش فقط به این اسامی اشاره شد.

یافته ها

در ابتدا متن مصاحبه ها برای دستیابی به درکی کلی از آنها در قالب متن های نوشتاری سازمان دهی و چندین بار مطالعه شد و سپس تفسیرهای مقدماتی به منظور تسهیل کدگذاری از متون مصاحبه ها به دست آمد. شایان ذکر است پژوهشگران این مطالعه طی مصاحبه ها رفتارهای مشارکت کنندگان را مد نظر قرار دادند و با یادداشت برداری، حالات روحی آنان هنگام پاسخ گویی ثبت شد. در گام درک پدیده مولفه های موثر بر مالیات، بعد از شناسایی و مشخص شدن مفاهیم و سازه های اولیه مالیات، بر پایه ی داده های به دست آمده از گام غور پژوهشگران به بررسی داده ها و برجسته نموده گزاره های مهم، جملات و عبارات معناداری می پردازند که فراهم کننده چگونگی شکل گیری تجربه مشارکت کنندگان از پدیده مولفه های موثر بر مالیات بود. در مجموع به ۳۵ عبارت معنادار رسیدیم. در جدول ۲ به طور کاملاً خلاصه به تعدادی از آنها اشاره می کنیم.

جدول ۲. نمونه هایی از عبارات معنادار و کدگذاری باز انجام شده

عبارات معنادار	مشارکت کننده	پاراگراف	کد باز
سیاست های حمایت از تولید داخلی و شرایط اقتصادی کلی کشور تأثیر زیادی بر تعیین میزان و نوع مالیات دارند.	۱۹	۶	وضعیت اقتصادی کشور
در برخی موارد، مناطق جغرافیایی مختلف نرخ های مالیاتی متفاوتی دارند.	۱۵	۴	منطقه جغرافیایی
ارتباط بین آموزش و میزان مالیات یک ارتباط دو سویه است: از یک سو به افراد آموزش می دهیم تا عملکردهای موفق تری داشته باشند و از سوی دیگر میزان مالیات آنها را ارزیابی می کنیم.	۱۷	۲	آموزش افراد و شناسایی نیازهای آنها
مالیات به ازای هر مرحله از تولید و عرضه کالاها و خدمات دریافت می شود.	۶	۵	رویکرد مسنجم و منظم در کسب و کار
قوانین ملی و سیاست های اقتصادی دولت تأثیر زیادی بر ساختار و میزان مالیات دارند.	۱۰	۴	قوانین و مقررات
برای هر نوع فعالیت اقتصادی نرخ ها و قوانین متفاوتی وجود دارد.	۱۵	۱۰	نوع فعالیت اقتصادی
هر سازمانی که دارای برنامه ریزی از قبل تهیه شده باشد، میتواند به خوبی مالیات سازمانی خود را اندازه گیری کند.	۳۰	۱۲	برنامه ریزی و تصمیم گیری کارآمد

گام انتزاعی سازی مجدد مفاهیم و سازه های دست اول مرحله درک مرور و بررسی شدند و کدگذاری محوری، در قالب مفاهیم فرعی انجام شد. در گام بعد، که ترکیب نامیده می شود، مفاهیم فرعی به دست آمده در قالب مفاهیم اصلی دسته بندی شدند. با بررسی مجدد خرده مضمون های به دست آمده به گام تشریح و شیوه ساختن پدیده رسیدیم و به مطابقت مفاهیم اصلی با پیشینه ادبیات نظری پرداخته شد. در نهایت مفاهیم اصلی مشخص شده و به تفسیر آنها پرداختیم و در گام یکپارچه سازی، به منظور نقد مضمون ها، مضمون های به دست آمده در اختیار مشارکت کنندگان و صاحب نظران حوزه قرار گرفت و نظرات آنان اعمال شد و نتایج نهایی به منظور ارائه تفسیر آماده شد. همچنین در تحلیل داده ها در این پژوهش به موارد چندی توجه و تأکید ویژه داشتیم که شایان ذکر است. در این پژوهش، در تحلیل داده ها پژوهشگر به تنهایی عمل نکرد و تفاسیر وی در تعامل با مشارکت کنندگان، مراجعه به پیشینه موضوع، نظرخواهی از صاحب نظران و سایر مآخذ بیرونی ایجاد، اصلاح و ارائه شد. لازم به ذکر است که پژوهشگران این پژوهش، نظرات شخصی خود را اعمال نکردند و داده ها بر اساس شواهدی که از مصاحبه ها به دست آمد، تحلیل شدند. به طور خلاصه به تشریح هر یک از مضامین اصلی این پژوهش و اظهارات مشارکت کنندگان درباره آنها می پردازیم.

انواع مالیات:

مالیات های مستقیم

مالیات های مستقیم از افراد یا سازمان ها برای درآمد یا سود آنها اخذ می شود. به عنوان مثال می توان به مالیات هدیه، مالیات شرکت، مالیات بر درآمد، مالیات بر ثروت و مالیات بر عایدی سرمایه اشاره کرد.

- مالیات بر دارایی: این نوع مالیات بر اساس میزان ثروت و دارایی های فرد تعیین می شود. مالیات بر ارث یکی از مهم ترین انواع مالیات بر دارایی است که در آن، قسمتی از اموال شخص فوت شده به دولت تعلق می گیرد. انتقال اموال از شخص متوفی به وراث، مشروط به پرداخت مالیات بر ارث است. نرخ این مالیات برای انواع مختلف اموال متفاوت است؛ برای مثال، برای وسایل نقلیه موتوری، دو درصد از قیمت وسیله به عنوان مالیات تعیین می شود. قیمت گذاری اموال بر عهده سازمان مالیاتی کشور است.

- مالیات بر درآمد: مالیات بر درآمد بر اساس درآمد افراد حقیقی و حقوقی محاسبه می شود و یکی از انواع مهم مالیات است. دولت این نوع مالیات را از دو طریق متفاوت دریافت می کند. در روش اول، هر نوع درآمد به طور جداگانه مالیات خود را پرداخت می کند؛ برای مثال، مالیات بر درآمد حقوق و مالیات بر درآمد املاک به صورت جداگانه دریافت می شود. در روش دوم، مجموع درآمدهای یک ساله فرد یا شرکت به عنوان مبنای پرداخت مالیات قرار می گیرد. در بسیاری از موارد، به ویژه برای کسانی که یک منبع درآمد دارند، روش اول به کار گرفته می شود (اعتمادی، ۱۳۹۵).

- مالیات بر درآمد کشاورزی: این نوع مالیات به فعالیت های کشاورزی و دامپروری اختصاص دارد. به منظور حمایت از این صنایع، در سال های اخیر بسیاری از این فعالیت ها از پرداخت مالیات معاف شده اند.

- مالیات بر درآمد حقوق: مالیات بر درآمد حقوق یکی از منابع مهم درآمد دولت است. تمام افرادی که حقوق دریافت می کنند، اعم از کارکنان دولتی و غیر دولتی، موظف به پرداخت این نوع مالیات هستند. وظیفه پرداخت این مالیات بر عهده کارفرما است و او باید قبل از پرداخت حقوق، مالیات آن را به خزانه دولت واریز کند. افرادی که حقوقی برابر یا کمتر از حداقل حقوق تعیین شده در بودجه کشور دریافت می کنند از پرداخت معاف هستند. سایر

افراد موظف به پرداخت ۱۰ درصد از مازاد حقوق خود هستند و افرادی که حقوقشان بیشتر از هفت برابر حداقل حقوق است، باید ۲۰ درصد از مازاد حقوق خود را به عنوان مالیات پرداخت کنند.

- مالیات بر درآمد مشاغل: این نوع مالیات ویژه افرادی است که در مشاغل خدماتی، پزشکی، تجاری و غیره فعالیت می کنند. کسبه، بازرگانان، پیشه‌وران و سایر افراد شاغل در این مشاغل موظف به پرداخت این نوع مالیات هستند. مالیات بر درآمد مشاغل بر اساس درآمد حاصل از فروش کالا یا خدمات و به صورت خود اظهاری تعیین می شود. افراد موظف‌اند میزان درآمد سالانه خود را در اظهارنامه مالیاتی به سازمان مالیاتی اعلام کنند. در صورت عدم اعلام درآمد واقعی یا خودداری از تسلیم اظهارنامه، سازمان مالیاتی می تواند مالیات را بر اساس برآورد درآمد شخص تعیین کند و در صورت عدم پرداخت، جریمه‌ای تحت عنوان فرار مالیاتی اعمال خواهد شد.
- مالیات بر درآمد اتفاقی: این نوع مالیات بر درآمدهای غیرمنتظره و تصادفی مانند جوایز، معاملات بلاعوض و غیره تعلق می گیرد. به عنوان مثال، اگر فردی در مسابقه‌ای جایزه‌ای دریافت کند، باید درصدی از آن را به عنوان مالیات پرداخت کند.
- مالیات بر درآمد املاک: مالیات بر درآمد املاک بر درآمد حاصل از اجاره املاک مسکونی و تجاری تعلق می گیرد. در این زمینه، ۲۵ درصد از درآمد حاصل از اجاره ملک به عنوان هزینه استهلاک در نظر گرفته می شود و مالیات از ۷۵ درصد باقی مانده دریافت می شود. همچنین درآمد حاصل از اجاره و نقل و انتقالات املاک، مشروط بر این که تنها منبع درآمد صاحب ملک باشد و برابر یا کمتر از حداقل درآمد مصوب در بودجه سالانه کشور باشد، معاف از مالیات خواهد بود.
- مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی: اشخاص حقوقی که به فعالیت‌های انتفاعی مشغول هستند و درآمد و سود کسب می کنند، موظف به پرداخت مالیات بر درآمد خود هستند. این مالیات از مجموع درآمدهای شخص حقوقی دریافت می شود.

مالیات های غیر مستقیم

مالیات غیرمستقیم بر کالاها و خدمات اعمال می شود و مشتری خریدار کالا و خدمات آن را به صورت غیر مستقیم به عنوان بخشی از قیمت کالا و خدمات پرداخت می کند.

- حقوق و عوارض گمرکی: حقوق و عوارض گمرکی، وجوهی هستند که دولت‌ها از صادرات و واردات کالاها دریافت می کنند. هدف از وضع این عوارض علاوه بر تامین درآمد برای دولت، حمایت از صنایع داخلی کشور نیز می باشد. قوانین مربوط به عوارض گمرکی تحت تاثیر شرایط اقتصادی کشور و سیاست‌های کلان بازرگانی قرار دارند. میزان حقوق و عوارض گمرکی برای هر کالا متفاوت است و بستگی به نوع کالا، ارزش، قیمت و همچنین وزن و حجم آن دارد.
- مالیات بر مصرف: این نوع مالیات به کالاهای خاص تعلق دارد و در هنگام خرید این کالاها از مصرف کننده دریافت می شود. قیمت کالا در این حالت شامل قیمت اصلی به همراه مالیات بر مصرف آن است. میزان مالیات بر مصرف بستگی به میزان مصرف فرد از کالا دارد، به این معنا که هر چقدر فرد مصرف بیشتری داشته باشد، مالیات بیشتری پرداخت می کند. برای مثال، در ایران دخانیات مشمول مالیات بر مصرف هستند و مصرف کننده برای هر واحد دخانیات، مالیات بیشتری می پردازد.

- مالیات بر ارزش افزوده: مالیات بر ارزش افزوده در مراحل مختلف تولید، واردات و توزیع به کالا یا خدمات تعلق می‌گیرد و نهایتاً پرداخت آن بر عهده مصرف‌کننده نهایی است. این مالیات به ارزش افزوده‌ای که در هر مرحله از تولید یا توزیع ایجاد می‌شود تعلق می‌گیرد و شامل اکثریت کالاها و خدمات می‌شود. با این حال، دولت به منظور حمایت از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان، برخی کالاها و خدمات را از مالیات بر ارزش افزوده معاف کرده است.

اساس تعیین مالیات

- مالیات بر اساس چندین عامل تعیین می‌شود که به طور عمده شامل موارد زیر هستند:
 - نوع درآمد یا فعالیت اقتصادی: مالیات‌ها بر اساس نوع درآمد (مانند حقوق و دستمزد، سود کسب‌وکار، درآمد سرمایه‌گذاری) یا نوع فعالیت اقتصادی (مانند تولید، واردات، صادرات، یا ارائه خدمات) مشخص می‌شوند. برای هر نوع فعالیت اقتصادی نرخ‌ها و قوانین متفاوتی وجود دارد.
 - میزان درآمد یا ارزش فعالیت: میزان درآمد یا ارزش کالاها و خدمات تولید شده نقش اساسی در تعیین میزان مالیات دارد. در بسیاری از کشورها، از سیستم نرخ‌های تصاعدی استفاده می‌شود، که به این معناست که هرچه درآمد فرد یا شرکت بیشتر باشد، مالیات بیشتری باید پرداخت کند.
 - قوانین و سیاست‌های مالیاتی کشور: قوانین ملی و سیاست‌های اقتصادی دولت تأثیر زیادی بر ساختار و میزان مالیات دارند. این قوانین به طور کلی بر اساس اهداف اقتصادی، اجتماعی و بودجه‌ای کشور تدوین می‌شوند.
 - معافیت‌ها و مشوق‌های مالیاتی: برخی فعالیت‌ها یا گروه‌های خاص ممکن است معافیت‌های مالیاتی داشته باشند. این معافیت‌ها به منظور حمایت از اقشار خاص یا تشویق به سرمایه‌گذاری و تولید در نظر گرفته می‌شود و بر میزان مالیات پرداختی اثر می‌گذارد.
 - زنجیره تأمین و ارزش افزوده: در نظام مالیات بر ارزش افزوده^۱، مالیات به ازای هر مرحله از تولید و عرضه کالاها و خدمات دریافت می‌شود. در نهایت، مصرف‌کننده نهایی مالیات را پرداخت می‌کند، ولی هر مرحله از زنجیره تأمین مالیاتی را به دوش می‌کشد.
 - وضعیت اقتصادی و اجتماعی: عواملی مانند تورم، نرخ بیکاری، سیاست‌های حمایت از تولید داخلی و شرایط اقتصادی کلی کشور تأثیر زیادی بر تعیین میزان و نوع مالیات دارند.
 - ضریب منطقه‌ای: در برخی موارد، مناطق جغرافیایی مختلف نرخ‌های مالیاتی متفاوتی دارند. این سیاست به منظور حمایت از توسعه مناطق کمتر توسعه‌یافته و جلوگیری از تمرکز اقتصادی در مناطق خاص در نظر گرفته می‌شود.
- راهکارهای بهبود سیستم مالیاتی در ایران
- راهکارهای بهبود سیستم مالیاتی در ایران به منظور ارتقای کارایی، شفافیت و عدالت مالیاتی می‌تواند شامل موارد زیر باشد:
 - افزایش شفافیت مالیاتی:
 - تقویت نظارت بر تراکنش‌های مالی، به ویژه تراکنش‌های الکترونیکی، از طریق استفاده از سامانه‌های پیشرفته و اتوماسیون.

¹ VAT

- ارتقاء همکاری بین نهادهای مالی و مالیاتی به منظور تبادل اطلاعات و جلوگیری از فرار مالیاتی.
- آموزش و فرهنگ سازی:
- ایجاد برنامه های آموزشی و اطلاع رسانی در رسانه ها، مدارس و دانشگاه ها برای ارتقاء آگاهی عمومی نسبت به اهمیت پرداخت مالیات.
- معرفی مفهوم مالیات به عنوان ابزاری برای توسعه کشور و خدمات عمومی.
- سادگی و کارآمدی قوانین مالیاتی:
- بازنگری در قوانین مالیاتی و حذف مقررات پیچیده یا زائد که ممکن است موجب سردرگمی و مشکلات اجرایی شود.
- ساده سازی مراحل اداری و فرم های مالیاتی به منظور تسهیل فرآیند برای مودیان.
- بهبود زیرساخت های تکنولوژیکی:
- ایجاد و توسعه سامانه های آنلاین برای استعلام بدهی مالیاتی، ارسال و پردازش اظهارنامه ها و پرداخت آنلاین مالیات.
- استفاده از تکنولوژی های نوین برای تسریع در پردازش داده ها و کاهش خطاهای انسانی.
- تشویق به پرداخت مالیات از طریق مشوق ها:
- ارائه تخفیف ها و پاداش های مالی برای مودیان که مالیات خود را به موقع پرداخت می کنند.
- طراحی برنامه های تشویقی برای کسب و کارهایی که در پرداخت مالیات خود شفاف و منظم هستند.
- اجرای این اقدامات می تواند به کاهش فرار مالیاتی، بهبود کارایی نظام مالیاتی و افزایش اعتماد عمومی به سیستم مالیاتی کمک کند.
- در ادامه روابط بین مضمون های اصلی را که بر اساس تجربه افراد شکل گرفته و به صورت بندی مفهوم خلق مالیات منجر شده است، به تفکیک شرح و سپس به همراه راهکارها، روی نمودار ارائه کردیم.

جدول ۳. مقوله ها و مفاهیم فرعی و اصلی به دست آمده

مفاهیم اصلی	مفاهیم فرعی	مقوله ها (فراوانی)
توع درآمد یا فعالیت اقتصادی	نرخ ها و قوانین متفاوت	حقوق و دستمزد (۱۸)
		سود کسب و کار (۱۵)
		درآمد سرمایه گذاری (۱۱)
میزان درآمد یا ارزش فعالیت	استفاده از نرخ های تصاعدی	وابستگی به میزان درآمد فرد یا شرکت (۹)
قوانین و سیاست های مالیاتی کشور	ساختار مالیات	اهداف اقتصادی (۱۰)
	میزان مالیات	اهداف اجتماعی (۹)
		میزان بودجه کشور (۱۳)
معافیت ها و مشوق های مالیاتی	حمایت	حمایت از اقشار خاص (۱۱)
		تشویق به سرمایه گذاری و تولید (۸)

مفاهیم اصلی	مفاهیم فرعی	مقوله ها (فراوانی)
زنجیره تامین و ارزش افزوده	مالیات بر ارزش افزوده	پرداخت توسط مصرف کننده نهایی (۶)
وضعیت اقتصادی و اجتماعی	تعیین میزان و نوع مالیات	تورم (۲۰)
		نرخ بیکاری (۱۴)
		سیاست های حمایت از تولید داخلی (۱۵)
		شرایط اقتصادی کلی کشور (۲۱)
ضریب منطقه ای	مناطق جغرافیایی مختلف	نرخ های مالیاتی مختلف (۱۲)
		حمایت از مناطق کمتر توسعه یافته (۱۱)
		جلوگیری از تمرکز اقتصادی در مناطق خاص (۹)
راه کارهای بهبود سیستم مالیاتی در ایران	راهکار درونی	افزایش شفافیت مالیاتی (۱۰)
		آموزش و فرهنگ سازی (۱۱)
		تشویق به پرداخت مالیات از طریق مشوق ها (۹)
	راهکار بیرونی	سادگی و کارآمدی قوانین مالیاتی (۸)
		بهبود زیرساخت های تکنولوژیکی (۱۷)
		پشتیبانی مناسب (۱۲)

به پشتوانه ادبیات نظری مورد بررسی در حوزه مالیات و با تأکید بر داده های به دست آمده از مشارکت کنندگان این پژوهش، مدل مفهومی زیر معرفی می گردد:

شکل ۱. مدل مفهومی؛ مضمون های سازنده و موثر بر مالیات در این پژوهش

نتیجه گیری

علم اقتصاد تمام دریافتی های دولت را مصداق مالیات نمی داند. بخشی از درآمدهای دولت از طریق پرداخت قیمت ها از طرف مردم تامین می شود، مانند پرداخت هزینه دانشگاه یا خدمات رفاهی شهرها و مناطق مختلف کشور که شهروندان هزینه آن را پرداخت می کنند و این پرداخت هزینه اگر چه منابع مالی دولت را تامین می کند اما در علم اقتصاد به این عنوان شناخته نمی شود (حاج محمدی، ۱۳۹۰).

علاوه بر پرداخت هزینه ها منابع دیگری مانند جریمه های راهنمایی و رانندگی، خلق پول و سکه، هدایای داوطلبانه، گرفتن وام و مصادره ثروت و دارایی برای تامین هزینه های دولت وجود دارند که اقتصاددانان آن ها را نیز به این عنوان نمی دانند. در علم اقتصاد، انتقال اجباری منابع از بخش خصوصی به بخش دولتی بر اساس قوانین از قبل تعیین شده به این شرط که محل هزینه کرد مشخصی برای آن تعریف نشده باشد، مصداق مالیات است (زوکو^۱، ۲۰۲۰).

در نظام های سرمایه داری و سیستم قدیم، دریافت مالیات علاوه بر پول به صورت کالا و کار اجباری نیز انجام می گرفت، اما در سیستم جدید دریافت فقط به صورت پول است. از نظر اقتصاددان ها مالیات بر مصرف به مالیات بر درآمد ارجحیت دارد. آن ها معتقد هستند مالیات بر مصرف می تواند بخش قابل توجهی از هزینه های دولت را تامین کند. گروهی از اقتصاددان ها اثر منفی این سیستم بر اقتصاد جامعه را جدی برشمرده اند و نسبت به پیامدهای آن هشدار داده اند. به عقیده این گروه مالیات با تغییر نقدینگی باعث کاهش درآمد مصرف کنندگان می شود و قدرت خرید مردم را کم می کند (جعفری، ۱۳۸۰).

پژوهش پیش رو با هدف شناسایی مؤلفه ها و ارائه الگویی برای مالیات ارائه گردید؛ که در نهایت با استفاده از روش پدیدارشناسی به ۷ مقوله اصلی رسیدیم (همانطور که در جدول ۳ مشاهده می کنید) که خود دارای ۱۰ مقوله فرعی بودند که طبق فراوانی های به دست آمده از هر مقوله، مفاهیم: شرایط اقتصادی کل کشور، تورم و حقوق و دستمزد از جمله مقوله های اصلی در میزان خلق مالیات در این پژوهش بودند.

در راستای پاسخ گویی به هدف و پرسش اصلی این پژوهش مدل مفهومی استخراج شده ارائه شد. اهمیت این پژوهش پدیدارشناسانه دستیابی به مؤلفه های اصلی و بنیادینی است که در سازه مفهوم مالیات دخیل هستند و برخی از آنان از خلال تجربه مستقیم و بی واسطه افراد به دست آمده است. در نهایت امیدواریم این پژوهش، مسیری را برای بازانديشي مفهوم مالیات و بهبود آن فراهم آورد.

منابع و مآخذ

- الوانی، سیدمهدی؛ بودلایی، حسن. (۱۳۸۹). پدیدارشناسی در مطالعات کارآفرینی. فصلنامه علوم مدیریت ایران، (۴۵)، ۶۱-۳۳.
- اعتمادی، حسین، سیاسی، سحر و ساری، محمدعلی. (۱۳۹۵). "چارچوب مفهومی طرح ریزی مالیات شرکتی". پژوهش حسابداری، شماره ۱، صص ۸۰-۶۱.
- بهرامی ارفعی، فاطمه. (۱۳۹۷). بررسی عوامل موثر بر فرار مالیاتی در استان مازندران با تاکید بر عوامل فرهنگی. "دانشگاه آزاد اسلامی واحد بهشهر". پایان نامه کارشناسی ارشد.

¹ Zucco

- جعفری صمیمی، احمد و حمزه ای. علی اکبر. (۱۳۸۰). "بررسی عوامل موثر بر فرار مالیاتی: مطالعه موردی: صنف طلافروشان استان مازندران". پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، شماره ۳۴، صص ۲۰-۳.
- حاج محمدی، فرشته و آقایی، اله محمد (۱۳۹۰). "ارتقاء تمکین داوطلبانه با کاهش هزینه های تمکین: رویکرد خدمات موردی". پژوهشنامه مالیات، شماره ۱۰، صص ۳۷-۵۰.
- حکیمی، فرهاد. (۱۳۹۷). "ظرفیت سنجی مالیات در مناطق ایران". تحقیقات حسابداری و حسابرسی". انجمن حسابداری ایران، شماره ۴۰، صص ۱۵۹-۱۸۰.
- دارتینگ، آندره (۱۳۹۶). پدیدارشناسی چیست؟ (نوالی، مترجم). تهران، سمت.
- دانایی فرد، حسن؛ کاظمی، حسین. (۱۳۹۰). پژوهش های تفسیری در سازمان. تهران: دانشگاه امام صادق.
- سامتی، مرتضی و زنگنه، احسان. (۱۳۹۷). "اثر روابط متقابل اجتماعی بر سطح تمکین مودیان مالیاتی (مطالعه موردی استان اصفهان)". فصلنامه پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، شماره ۸۶، صص ۶۴-۳۹.
- محمدپور، احمد (۱۳۹۲). روش تحقیق کیفی ضد روش ۲، جلد دوم. تهران، جامع هشناسان.
- Alm, J., & Kasper, M. (2023). Using behavioural economics to understand tax compliance. *Economic and Political Studies*, 11, 279-294.
- Batrancea, L. M., Nichita, A., De Agostini, R., Batista Narcizo, F., Forte, D., de Paiva Neves Mamede, S., Roux-Cesar, A. M., Nedev, B., Vitek, L., Pántya, J., Salamzadeh, A., Nduka, E. K., Kudła, J., Kopyt, M., Pacheco, L., Maldonado, I., Isaga, N., Benk, S., & Budak, T. (2022). A self-employed taxpayer experimental study on trust, power, and tax compliance in eleven countries. *Financial Innovation*, 8, 96.
- Belnap, A., Welsch, A., & Williams, B. (2023). Remote tax authority. *Journal of Accounting and Economics*, 75, 101570.
- Blaufus, K., Bob, J., Otto, P. E., & Wolf, N. (2017). The effect of tax privacy on tax compliance—An experimental investigation. *European Accounting Review*, 26, 561-580.
- Casal, S., Kogler, C., Mittone, L., & Kirchler, E. (2016). Tax compliance depends on voice of taxpayers. *Journal of Economic Psychology*, 56, 141-150.
- Darabi A. Phenomenological approach to the analysis of political phenomena. *Journal of Political Studies*. 2009. 5. PP:61-82.
- Dehghani-N F. Phenomenology. Institute of Bagheral-olum. [text in persian]. Available from: <http://www.pajoohe.com/fa/index.php?Page=definition&UID=36627>.
- De Neve, J. E., Imbert, C., Spinnewijn, J., Tsankova, T., & Luts, M. (2021). How to improve tax compliance? Evidence from population-wide experiments in Belgium. *Journal of Political Economy*, 129, 1425-1463.
- Dörrenberg, P., Pfrang, A., & Schmitz, J. (2022). How to improve small firms' payroll tax compliance? Evidence from a randomized field experiment. SSRN.
- Floyd, E., Hallsworth, M., List, J. A., Metcalfe, R. D., Rotaru, K., & Vlaev, I. (2022). What motivates people to pay their taxes? Evidence from four experiments on tax compliance. *SSRN Electronic Journal*, 1-71.
- Gemmell, N., & Ratto, M. (2018). The effects of penalty information on tax compliance: Evidence from a New Zealand field experiment. *National Tax Journal*, 71, 547-588.
- Grundmann, S., & Lambsdorff, J. G. (2017). How income and tax rates provoke cheating—An experimental investigation of tax morale. *Journal of Economic Psychology*, 63, 27-42.

- Holz, J. E., List, J. A., Zentner, A., Cardoza, M., & Zentner, J. E. (2020). The \$100 million nudge: Increasing tax compliance of businesses and the self-employed using a natural field experiment. National Bureau of Economic Research.
- Holz, J. E., List, J. A., Zentner, A., Cardoza, M., & Zentner, J. E. (2023). The \$100 million nudge: Increasing tax compliance of firms using a natural field experiment. *Journal of Public Economics*, 218, 104779.
- Jamison, J. C., Mazar, N., & Sen, I. (2021). Applying behavioral insights to tax compliance: Experimental evidence from Latvia. *Journal of Tax Administration*, 6(2), 6–32.
- Kiconco, R. I., Gwokyalya, W., Sserwanga, A., & Balunywa, W. (2019). Tax compliance behaviour of small business enterprises in Uganda. *Journal of Financial Crime*, 26, 1117–1132.
- Mohamad, N. M., Zin, N. M., & Sulaiman, S. (2022). Determinants of tax awareness: A systematic literature review. *International Journal of Business and Economy*, 4(3), 303–315.
- Montoya, M.C. (2016). Preparing for Interview Research: The Interview Protocol Refinement Framework. *The Qualitative Report*, 21(5), 811-831.
- Nagel, H., Huber, L. R., Van Praag, M., & Goslinga, S. (2019). The effect of a tax training program on tax compliance and business outcomes of starting entrepreneurs: Evidence from a field experiment. *Journal of Business Venturing*, 34, 261–283.
- Olsen, J., Kasper, M., Enachescu, J., Benk, S., Budak, T., & Kirchler, E. (2018). Emotions and tax compliance among small business owners: An experimental survey. *International Review of Law and Economics*, 56, 42–52.
- Pourkhayri M. the distinctions of two schools of thought: rationalism and empiricism. Institute of Bagheral-olum.[text in persian].Available from: <http://www.pajoohe.com/25513/index.php?Page=definition&UID=44592>.
- Razen, M., & Kupfer, A. (2023). The effect of tax transparency on consumer and firm behavior: Experimental evidence. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 104, 101990.
- Smith, J. T. (2020). The broken bridge of public finance: Majority rule, earmarked taxes, and social engineering. *Public Choice*, 183, 315–338.
- Torres, L. B., da Silveira, J. J., & Lima, G. T. (2022). To comply or not to comply: Persistent heterogeneity in tax compliance and macroeconomic dynamics. *FEA/USP*.
- Widianto, R., Rieger, M., Adrison, V., & Murshed, M. (2024). Nudging taxpayers via instant messaging to submit their annual tax return: Evidence from a field experiment in Indonesia. *Bulletin of Indonesian Economic Studies*. just accepted.
- Zucco, C., Lenz, A. K., Goldszmidt, R., & Valdivia, M. (2020). Face-to-face vs. virtual assistance to entrepreneurs: Evidence from a field experiment in Brazil. *Economics Letters*, 188, 108922.

Identifying components and factors affecting taxes and providing a model

Mohsen Mazidi¹

Abstract

The main objective of the present study is to identify the components and factors affecting taxes and to present a model. Considering the objective of the study, this study was conducted in a qualitative and exploratory manner. Using the phenomenological method, the data were coded and then analyzed. The data were collected through snowball sampling and based on in-depth interviews and focus groups with experts. In this study, 30 people were interviewed in 4 focus groups, consisting of consultants, general managers, and experts of this organization. In order to analyze the data and identify the effects of the research variables, the interview transcripts were entered into MAXQDA software. The findings obtained from the coding led to the identification of 7 main components and 10 subcomponents of factors affecting taxes. Finally, using the phenomenological method, I arrived at 7 main categories (as you can see in Table 3), which themselves had 10 subcategories. According to the frequencies obtained from each category, the concepts of: the economic conditions of the entire country, inflation, and wages were among the main categories in the amount of tax creation in this study.

Keywords

Tax, tax culture, tax avoidance, phenomenology.

1. Accounting Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Islamic Azad University of Tabas, Tabas, Iran. (Mazidimohsen@yahoo.com)